

Orvar Roberntz är skogsman ut i fingertopparna. Han har dessutom en gedigen journalistisk bakgrund, bland annat som pressattaché på ambassaden i Bonn och som sakkunnig åt f d statsminister Thorbjörn Fälldin. Från årsskiftet tillträder han som redaktör för Tidender och kommande årsskrift.

Skogens småländske hövding

Förstmästare Gösta Edström startade i slutet av 1920-talet Kronobergs skogs- och egenomsbyrå och ur detta embryo utvecklades det som i dag, via Södra Skogsägarna, blivit ett av världens ledande företag inom massaindustrin-Södra.

Skogarna då hade mera karaktären av hagmarker och det totala virkesförrådet var bara en tredjedel av dagens. Bondgårdarna var ofta omålade och i en del socknar var avverkningarna högre än tillväxten. Västerut, mot Halland, var det ljunghedar, de så kallade svältorna, och mossmarker som dominerade.

Södra Unnaryds skogsandelsförening

var den första skogsägareförening som bildades 1913, men den avsomnade efter endast fyra år.

År 1925 tog länsjägmästaren i Jönköping, Wilhelm Lothigius, initiativet till bildandet av Jönköpings läns skogsägareförening. Föreningen gav ut tidskriften Skogsägaren med Åke Hallander som redaktör. Denne kom senare att själv efterträda Lothigius som legendarisk länsjägmästare. Mot bakgrund av skogssituationen varnade Lothigius skogsägarna: "Tar ni inte själva ansvaret

för era skogar kommer lagens tunga hand att falla över er."

År 1932 bildades så Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund varför den småländska föreningen upphörde.

Vid denna tidpunkt bildades också Skogssällskapet av den småländske sågverksägaren och virkeshandlaren Edvin Ohlsson i Åryd.

Den 16 februari 1938 samlades representanter för de fem sydostsvenska skogsägareföreningarna och bildade Sydöstra Sveriges Skogsägareföreningars Förbund.

Gösta Edström kommenterade: "Vi var ständigt upptagna av något som måste genomdrivas och såg oss inte som någon maktfaktor."

Sedan man centraliserat administrationen till ett huvudkontor i Växjö krävdes fackutbildat folk ute på fältet. Som modell tog man skogsvårdsstyrelsernas skogvaktardistrikt.

Under andra världskriget var det framför allt vedförsörjningen som dominerade Sydöstra förbundets virkesleveranser och vid krigsslutet hade man en omsättning på ca 40 miljoner kronor.

Gösta Edström ansåg tidigt att skogsägarna

borde ha en egen förädlingsindustri och med envishet och skickligt lobbyarbete, fick han föreningens medlemmar att teckna insatser vilka tillsammans med övriga aktietecknare gav 65 miljoner kronor. Tillsammans tog man beslut om att starta en massafabrik och senare beslöt man att köpa tomtmark, både vid Emåns och Mörrumsåns mynningar.

Nu fick den visionäre bondehövdingen andra problem eftersom det expanderande bondeägda företaget utsattes för påtryckningar både från politikerna och staten, liksom från den privata (läs Wallenbergsägda) skogsindustrin.

”Vi måste ständigt vara beredda på mothugg. Så krävde även skogspolitiken vår uppmärksamhet”, kommenterade Gösta Edström.

Attackerna kom från flera håll. SSUs dåvarande ordförande Ingvar Carlsson, senare statsminister, anklagade skogsbönderna för att vanvårda och missköta sina skogar. Därför föreslog han i sin förbundstidning att det privata skogsbruket skulle socialiseras. Han pekade på att skogen till 70 procent ägdes av det allmänna i Schweiz, till 46 procent i Belgien och till 39 procent i Italien, medan endast 25 procent var i det allmännas händer i Sverige. Kyrkans skogs-egendomar hade han lämpligt nog inte räknat med men det stod klart att det stundade hårda tider för de sydsvenska skogsbönderna.

I mitten av 1950-talet hade föreningen ett tiotal industriföretag, vars aktier helt ägdes av förbundet, och omkring 400 personer anställda i administrationen

Skogsbuksområdena utvecklades så småningom till en smidigt fungerande fältorganisation

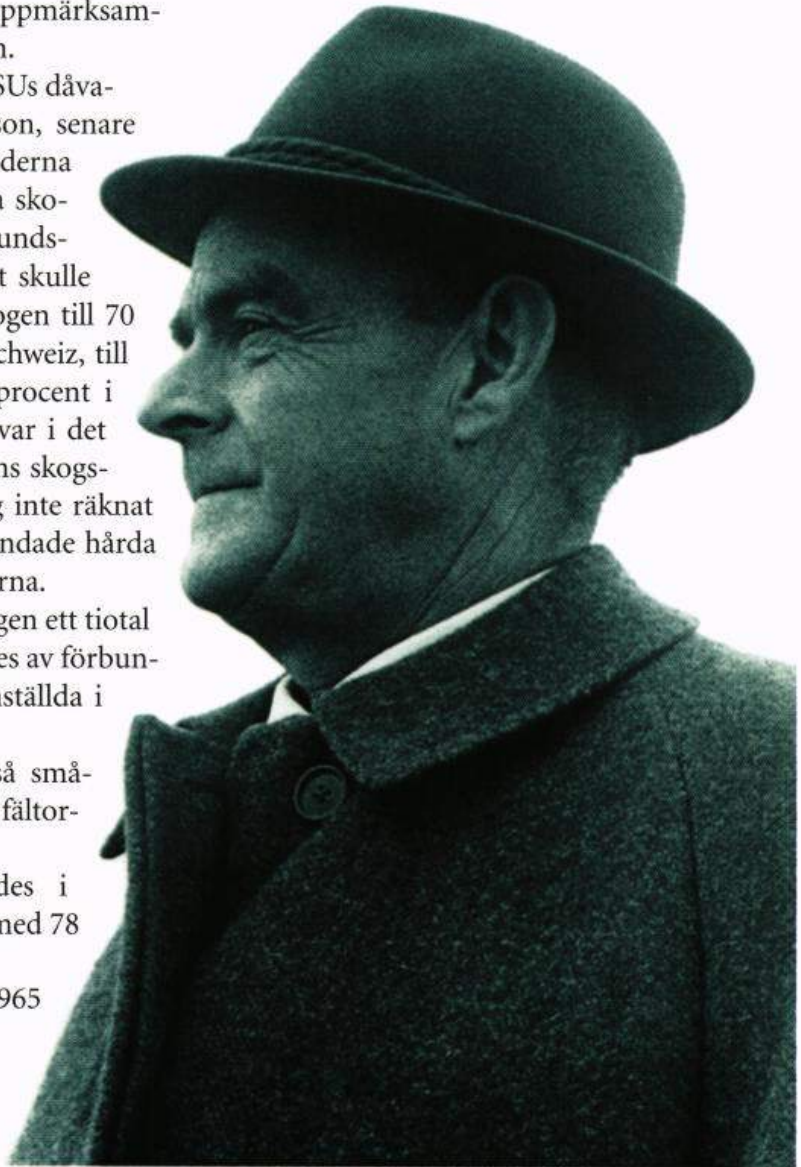
Och verksamheten organiserades i början av 1960-talet i sju regioner med 78 olika geografiska områden.

Verksamheten växte och redan 1965

överskred man halvmiljarden i såväl omsättning som investeringar. Diamanten i kronan var det nybyggda Mörrums bruk med en årlig kapacitet om 140 000 ton men med en redan planerad utbyggnad till det dubbla.

Gösta Edström lämnade VD-posten 1967. Då hade han genomfört en rad stora företagsinvesteringar:

Kindasågen var igång, bruket i Mörrum skulle byggas ut, Mönsterås bruk hade efter många om och men införlivats i rörelsen, man hade fått klartecken för det stora projektet i Värö och koncernens omsättning hade passerat en miljard

Hövding Edström

om året. Edström kunde dra sig tillbaka med gott samvete. Han satt dock kvar som arbetande styrelseordförande medan hotande moln tornade upp sig på företagshimlen.

Oljekrisen 1974 fick konjunkturen att vända neråt. Det socialdemokratiska lagerstödet skapade jättelager av massabalar på varenda nedlagd järnväg och vägstump. Ingen profeterad vändning kom och situationen förvärrades av att Södra fått en ny VD som använt likviditeten till okloka företagsköp och investeringar. I slutet av 1970-talet hamnade man i akut likviditetsnöd.

Gösta Edström hade varnat, bönat och bett men förgäves. Den nye VD:n var för egensinnig och okunnig men samtidigt försedd med en skicklig förmåga att sälja sina argument till en svag och politiserad styrelse.

Södras huvudkontor

En enligt många betraktare ömklig behandling av den visionäre Gösta Edström innebar att han fick avgå som arbetande styrelseordförande och senare, som hedersordförande, tvingades han lämna sitt tjänsterum på Skogsudden i Växjö.

Med statens hjälp, man gick in med flera hundra miljoner, rekonstruerades företaget för att undvika konkurs.

Givetvis påverkades medlemstalet av turbulensen och när man gick ut och bad medlemmarna om hjälp att köpa tillbaka företaget från staten hade det sjunkit från 44 000 till 25 000. Ändå lyckades man genomföra tillbaka köpet 1983. Ungefär samtidigt vände konjunkturen uppåt igen och Södra började tjäna pengar. I dag har medlemstalet stigit till ca 35 000.

Sedan dess har Södra utvecklats till ett av Sveriges största och mest lönsamma skogsföretag. Nu har man ett modernt sågverk i Mönsterås vid sidan av det utbyggda bruket, två moderna pappersbruk i Norge, skogar i Lettland, storproduktion av värmeffis och ett hypermodernt forskningscentrum. Alltsammans är ett förverkligande av Gösta Edströms vision om att ge södra Sveriges skogsägare en säker och optimal prissatt avsättning för sina skogsprodukter.

På sin 60-årsdag hyllades Gösta Edström som en nyskapare i det sydsvenska skogsbruket. Med djärvhet och stark vilja ledde han Södra Skogsägarna under decennier. Kooperationen var hans lidelse och ibland hände det att ändamålen fick helga medlen.

En typisk detalj var att han inte ägde huset han bodde i. Det tillhörde företaget som kom att bli Gösta Edströms hela liv. □

Källa: Ola Gummesson: Utan kamp ingen seger (Södra Skogsägarna)

Södra Skogsägarna Ekonomisk Förening

Verkställande direktörer:

1938 – 1967	Gösta Edström
1 jan 1968 – 30 sep 1968	Göthe Malmlöv
1 okt 1968 – 5 dec 1970	Lennart Helming
21 apr 1971 – 28 okt 1971	Kjell Kilander
28 okt 1971 – 26 mar 1979	Lennart Schotte
26 mar 1979 – 25 jun 1979	Karl-Fredrik Gustafsson
25 jun 1979 – 16 mar 1983	Mårten Bendz
16 mar 1983 – 23 nov 1983	Robert Nulsson
23 nov 1983 – 15 jan 1985	Birger Johansson
15 jan 1985 – 10 nov 1985	Bernt Löf
10 nov 1985 – 1 okt 1986	Birger Johansson
1 okt 1986 – 31 dec 1992	Rune Brandinger

Under Rune Brandingers ledning avskaffades Södra Skogsägarna AB. Följande har varit VD i föreningen efter Brandinger:

1 jan 1993 – 31 dec 1995	Bo S Hedström
1 jan 1996 – nov 1999	Helge Eklund
nov 1999 – 1 maj 2000	Lars-Eric Åström (tf)
1 maj 2000 – 18 maj 2004	Anders Wahrolén
18 maj 2004 -	Leif Brodén

Ovanstående verkställande direktörer har också varit VD i bolaget och därmed koncernchef. Undantag är perioden 19 nov 1979 – 30 sep 1983 (staten delägare) då Göran Ekelund var VD i bolaget samt perioden 12 dec 1985 – 30 sep 1986 då Torbjörn Nilsson var VD i bolaget.

Styrelseordförande

1 jan 1968 – 22 maj 1973 Gösta Edström
 22 maj 1973 – 28 maj 1979 Urban Sundberg
 11 jun 1979 – 16 maj 1983 Thorsten Nilsson
 16 maj 1983 - Archibald Dickson

Södra Skogsägarna AB

Styrelseordförande
 1 jan 1968 – 22 maj 1973 Gösta Edström
 22 maj 1973 – 28 maj 1979 Urban Sundberg
 2 jul 1979 – 25 okt 1979 Robert Nilsson
 25 okt 1979 – 1 feb 1980 Rutger Martin-Löf
 (vice ordf men fungerade som ordf)
 1 feb 1980 – 24 maj 1982 Erik Lundh
 24 maj 1982 – 14 jun 1983 Rolf Andersson
 14 jun 1983 - Nils R Skoog

– nu ett delförbund inom
 Naturvetareförbundet

Vi har fortfarande rötterna i skogen!

NATURVETAREFÖRBUNDET
 Box 760, 131 24 Nacka
 Telefon: 08-466 24 80 (vx)

www.naturvetareforbundet.se